

Utlåtande 2008:145 RVII (Dnr 329-284/2007)

”Rättvisemärkning” av krogar som inte diskriminerar
Motion av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander (båda v) (2007:3)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2007:3) av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander (båda v)
anses besvarad med vad som anges i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Motionen (2007:3) behandlar den strukturella segregation som präglar Stockholm och som enligt motionärerna bl.a. tar sig uttryck i förekomsten av diskriminering inom krogvärlden. Många unga människor nekas inträde på vissa populära krogar för att de har fel hudfärg, fel kläder, fel utseende eller en funktionsnedsättning. En ”rättvisemärkning” av krogarna i Stockholm efterlyses, vilket enligt motionärerna skulle öka stadens anseende både nationellt och internationellt. Stadsledningskontoret föreslås få i uppdrag att, i samverkan med socialtjänstförvaltningen och berörda intresseorganisationer, ta fram ett förslag till rättvisemärkning av krogar. Motionärerna vill även att kommunstyrelsen avsätter medel i budgeten för kommande år för att införa rättvisemärkningen av krogar i Stockholm.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, Södermalms stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kista-Rinkeby stadsdelsnämnd samt till kommunstyrelsens handikappråd (KHR), De Handikappades Riksförbund (DHR), Antidiskrimineringsbyrån i Stockholm, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Handikappombudsmannen (HO), Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL), Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HOMO), Krogkoll, Ungdomar mot rasism, Stockholms handelskammare, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR) och kommunstyrelsens integrationsberedning.

Södermalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Integrationsberedningen, HR, DHR, Antidiskrimineringsbyrån i Stockholm, DO, HO, HOMO, Krogkoll och Ungdomar mot rasism har inte inkommit med något remissvar.

Socialtjänstnämnden anser att det är angeläget att diskriminering inte förekommer på stadens restauranger. Frågan är sedan länge uppmärksammas och ett aktivt arbete mot diskriminering pågår.

Stadsledningskontoret anför att staden redan med befintliga verktyg har möjlighet att markera sin uppfattning när det gäller förekomsten av diskriminering inom krogbranschen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anför att det är viktigt att frågan uppmärksammas och tas på största allvar.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det är av stor vikt att staden aktivt arbetar för att komma åt diskriminering på alla plan i samhället, med de redskap staden förfogar över. När det gäller diskriminering på restauranger pågår ett aktivt arbete inom staden.

Kommunstyrelsens handikappråd anser att idén om en rättvisemärkning är utmärkt och skulle säkert kunna påverka attityderna inte bara hos dem som driver krogverksamhet utan också hos allmänheten. Rådet tillstyrker därför förslaget helhjärtat men menar dock att en rättvisemärkning inte räcker för att motverka den allvarliga diskriminering som vissa krogar utövar.

Stockholms handelskammare anser att det är negativt att näringsidkare, i detta fall restauranger och nöjesetablissemang, särskilt ska kunna påvisa att man följer de olika lagar och regelsystem som redan finns. En viktig grundtes är att allmänheten ska kunna utgå från att de som bedriver en viss verksamhet gör detta i enlighet med gällande lagar och regler.

RFSL Stockholm anser att en rättvisemärkning är ett bra sätt att uppmuntra näringsidkare att faktiskt bli mer medvetna om hur diskrimineringen tar sig uttryck och vilka strategier som kan användas för att bryta de strukturer som skapar diskriminering; som ofta bottnar i fördomar, normativitet och okunskap.

SHR anför att det är en självklarhet att diskriminering på restauranger, liksom överallt i samhället, ska motverkas och förebyggas. Det finns idag såväl civilrättslig som straffrättslig lagstiftning mot sådan diskriminering och bl.a. *SHR* arbetar på olika sätt aktivt med frågan.

Mina synpunkter

De riktlinjer som nyligen antogs av kommunfullmäktige innebär förbättrade möjligheter i arbetet mot diskriminering av olika slag. Där är tydligt specificerat att; tillståndshavare åtar sig att se till att överträdelser mot gällande lagar om *diskriminering* inte förekommer inom sin verksamhet samt är införstådd med att överträdelse kan leda till indragning av serveringstillståndet. De nya riktlinjerna ger även tillståndsutskottet möjligheten att meddela villkor för serveringstillstånd, där så är påkallat, om tydliga och väl synliga skyltar, vid entrén, som anger för köande vilka insläppsregler som gäller för att förhindra diskriminering. Med hänvisning till den nyligen genomförda översynen samt de nyligen antagna riktlinjerna ser jag inte några skäl till ytterligare en översyn gällande diskriminering.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2007:3) av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander (båda v) om ”rättvisemärkning” av krogar som inte diskriminerar

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. delvis avslå motion (2007:3) av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander (båda v)
2. i övrigt anföra följande:

Stockholms krogar är en sällsynt diskriminerande miljö, där hudfärg, kön, sexuell läggning och eventuellt funktionshinder spelar en avgörande roll för vem som får komma in och vem som blir avvisad i dörren. Diskriminering i krogvärlden är så vanlig att många finner sig i att bli avvisade och kränkta helg efter helg. Krogdiskriminering är olagligt men svårt att bevisa.

Motionens förslag med ”rättvisemärkning” skulle inte omfatta alla krogar, något Miljöpartiet anser att ett åtgärdsprogram mot krogdiskriminering behöver göra. Där-
emot kan en märkning vara ett bra verktyg i arbetet för att göra alla krogar tillgängliga för funktionshindrade. Med en ”rättvisemärkning” eller ”tillgänglighetsmärkning” framgår det tydligt att lokalen är tillgänglig för alla. Det är också bra med en märkning som är positiv, så att åtgärder mot diskriminering inte alltid uppfattas som repressiva. Dock är begreppet ”rättvisemärkt” upptaget och bör inte användas i det här sammanhanget. Dessutom skulle det behövas en kontrollorganisation för att märkningen skulle kunna upprätthålla kvaliteten över tid.

Det vi tror har allra störst verkan bland krögarna är kunskapen om risken att få serveringstillståndet indraget. Våra förslag för att motverka krogdiskriminering är därför följande:

När en krögare söker serveringstillstånd ska det tydligt framgå att krögaren riskerar indragning av tillståndet vid brott mot antidiskrimineringslagarna.

Krogar som fälls i diskrimineringsmål ska automatiskt förlora serveringstillståndet eller nekas nytt tillstånd. Domarna kan vara av brottsmålskaraktär, det vill säga fallet utreds av polisen och domen gäller olaga diskriminering. Domarna kan också vara civilrättsliga, det vill säga fallet utreds och drivs av någon av diskrimineringsombudsmännen DO (etnisk eller religiös diskriminering), HomO (diskriminering p.g.a. sexuell läggning), JämO (könsdiskriminering) eller HO (diskriminering p.g.a. funktionshinder). Det är viktigt att när en krog bevisligen har diskriminerat ska den inom en betydande tidsperiod inte ha något serveringstillstånd.

Anonyma tester på krogarna ska utföras för att upptäcka eventuell diskriminering. Testerna ska vara väldokumenterade, utförda av kommunala inspektörer eller personal som arbetar på uppdrag av kommunen, t.ex. skådespelare. Liknande tester har genomförts för att kontrollera servering av alkohol till minderåriga. De anonyma testerna ska kunna ligga till grund för beslut om alkoholtillstånd och förlängda öppettider för krogarna.

Enskilda initiativ, som de filmande juriststudenterna i Malmö och Stockholm, ska uppmuntras. Särskilda medel ska avsättas till ideella aktörer, t.ex. lokala antidiskrimineringsbyråer, RFSL, kyrkor m. fl. som vill testa om diskriminering förekommer på krogarna. Resultatet av deras verksamhet skall sedan rapporteras till tillståndsenheten.

Krogarna ska ha en synlig räknare i dörren som visar hur många gäster som finns i lokalen. På så sätt kan vakterna inte avvisa någon med argumentet ”det är fullt” om så inte är fallet.

Krogarna måste ha en synlig skyltning om inträdesvillkor som klädkod och medlemskort. Ingen ska bli avvisad på grund av påhittade klädkoder eller gästlistor. Det här systemet finns i flera europeiska storstäder och fungerar bra där.

Krogar ska ha ett program för motverkande av diskriminering, på samma sätt som idag gäller livsmedelshantering. Programmet ska visa vilka regler som gäller för inträde, hur reglerna tillämpas, vilken utbildning ordningsvakter och entrévärdar har samt hur krogen arbetar med diskrimineringslagstiftningen. Programmet ska sändas in till tillsynsmyndigheten och utbliven rapport medför sanktionsavgifter, på samma sätt som uteblivna rapporter för livsmedelshantering. En rapport som inte inkommit efter påminnelse ska kunna leda till varning. Därefter ska krogen inte beviljas serveringstillstånd eller få tillstånd för förlängt öppethållande.

De här förslagen är ett steg mot ett öppnare nattliv där människor kan roa sig på lika villkor. Krogar ska naturligtvis ha möjlighet att neka individer inträde men urvalet ska inte ske på grund av hudfärg, kön, sexuell läggning eller funktionshinder. Alla tjänar på att inte diskriminera – även krogarna.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2007:3) av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander (båda v) anses besvarad med vad som anges i detta utlåtande.

Stockholm den 11 juni 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulf KristerSSon

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Inger Stark* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Bifalla motionen.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Stockholm idag är inte en stad för alla. Det är ett stort samhällsproblem att vissa krogar utestänger stockholmare för att de inte passar in. Vänsterpartiet anser att det behövs en kombination av ändrade attityder, tuffare regler, hårdare kontroll och bra före-

bilder för att få bort krogdiskrimineringen. Arbetet mot diskriminering ska även omfatta tillgängliga lokaler.

En ”rättvisemärkning” av krogar som inte diskriminerar syftar till att ändra diskriminerande attityder, vilket Kommunstyrelsens handikappråd instämmer i. De stödjer helhjärtat förslaget och menar liksom oss att det också krävs hårdare tag och ett tydligt lagstöd för att motverka den allvarliga diskriminering som förekommer på vissa krogar. Diskriminering av personer med funktionsnedsättningar består både av dåligt bemötande och bristande tillgänglighet.

Självfallet måste en ”rättvisemärkning” uppfattas som positiv av krogarna om den ska kunna genomföras och få önskad effekt. Som framgår av motionen finns det frågor som behöver utredas i dialog med berörda förvaltningar och organisationer, innan en märkning kan införas. Det är givetvis inget självändamål att staden själv ska utveckla och förvalta ett sådant system, utan det kan också göras av berörda intresseorganisationer. Intresset från krögarna sida skulle kunna stimuleras om staden visar att man är villig att stödja och medverka i arbetet.

Även RFSL stöder förslaget och menar att diskrimineringen främst handlar om särbehandling i krogköerna av ordningsvakter och personal vid entrén och garderoben. De menar att en ”rättvisemärkning” eller en certifiering är ett bra sätt att uppmuntra näringsidkare att bli mer medvetna om hur diskrimineringen tar sig uttryck.

”Rättvisemärkningen” kan fungera som ett av flera komplement till den skärpning av riktlinjerna för serveringstillstånd när det gäller diskriminering som vi genomförde under förra mandatperioden. Dessutom ville vi skärpa riktlinjerna ytterligare genom en rad tilläggsförslag för att motverka diskriminering i samband med den senaste revideringen.

Det är viktigt att klargöra att en ”rättvisemärkning” är frivillig från restaurangbranschens sida och därmed finns ingen grund för SHR:s farhågor om negativa effekter. Vår tanke är att de krogar som arbetar aktivt med diskrimineringsfrågor och som vill manifesteras det med en ”rättvisemärkning” ska ha denna möjlighet. Samtidigt får deras gäster en varudeklaration på vad restaurangen står för, vilket inte är märkvärdigare än annan etisk marknadsföring.

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Roger Mogert* och *Teres Lindberg* (alla s) enligt följande.

Diskriminering är tyvärr vanligt inom krogbranschen och dagens situation med godtycklig sortering i köer för inläpp på lokal exempelvis är oacceptabel och inte förenlig med vår grundsyn om ett samhälle där alla ska behandlas på ett likvärdigt sätt. Därför är det bra att denna fråga belyses än en gång, då staden behöver utveckla metoder för att förebygga diskriminering.

Under den förra mandatperioden bedrevs ett mycket omfattande antidiskrimineringsarbete. Bland annat fattade kommunfullmäktige under 2005 beslut om att samtliga verksamheter skulle tillämpa en antidiskrimineringsklausul vid upphandlingar av

varor och tjänster. Klausulen gav staden rätt att häva avtal med entreprenörer som bryter mot gällande diskrimineringslagstiftning. Syftet var att markera att diskriminering inte accepteras och att säkerställa att skattemedel inte kommer företag och andra organisationer till del om de bryter mot diskrimineringslagstiftningen. Att den borgerliga majoriteten nu vill försvaga klausulen oroar oss. Klausulens syfte är att det ska bli svårt att diskriminera, inte lättare.

Under vår mandatperiod utvidgades också arbetet med att upprätta jämställdhets- och mångfaldsplaner till att gälla alla nämnder och bolagsstyrelser i staden. Vi provade också att använda oss av SPRINT-modellen vid rekryteringar inom staden. SPRINT är en rekryteringsmetod som syftar till att rekrytera utan att diskriminera.

Frågan om krogdiskriminering är en viktig fråga att hantera och staden bör i exempelvis tillståndsärenden göra vad som är möjligt för att motverka diskriminering. Under förra mandatperioden skärptes därför villkoren för serveringstillstånden genom att krav började ställas på tillståndshavaren att inte diskriminera. Till exempel att krogar som fällts i diskrimineringsmål, oavsett om det är i brottmål eller civilmål, inte ska beviljas alkoholtillstånd alternativt få sitt redan beviljade tillstånd indraget. För oss är det viktigt att poängtera att det åligger dem som missköter sig och därför blir av med sitt alkoholtillstånd att bevisa att de har vidtagit åtgärder för att få tillbaka sitt tillstånd.

När nu nya villkor för serveringstillstånd tagits, har vi bland annat föreslagit att det ska ställas krav på krogarna om tydliga och väl synliga skyltar om vilka insläppsregler som gäller, för att motverka diskriminering och andra former av oordning. Vid köbildning eller när det finns andra indikationer på behov ska krav på sådan skyltning ställas. Av samma skäl bör det också, när det är motiverat, ställas krav på synlig räknare vid entrén, som visar hur många gäster restaurangen tar in och hur många gäster som vistas i lokalen.

Slutligen bör kunskap om diskrimineringsfrågor infogas i vaktutbildningen och STAD-utbildningen. Kommunen bör därför verka för en ”STAD-modell” för att förebygga diskriminering. Det bör ske på liknande sätt som det idag förekommer när man testar åldersgränser och nykterhet.

ÄRENDET

Motionen behandlar den strukturella segregation som präglar Stockholm och som enligt motionärerna bl.a. tar sig uttryck i förekomsten av diskriminering inom krogvärlden. Många unga människor nekas inträde på vissa populära krogar för att de har fel hudfärg, fel kläder, fel utseende eller en funktionsnedsättning. En ”rättvisemärkning” av krogarna i Stockholm efterlyses, vilket enligt motionärerna skulle öka stadens anseende både nationellt och internationellt. Stadsledningskontoret föreslås få i uppdrag att, i samverkan med socialtjänstförvaltningen och berörda intresseorganisationer, ta fram ett förslag till rättvisemärkning av krogar. Motionärerna vill även att kommunstyrelsen avsätter medel i budgeten för kommande år för att införa rättvisemärkningen av krogar i Stockholm.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, Södermalms stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kista-Rinkeby stadsdelsnämnd samt till kommunstyrelsens handikappråd (KHR), De Handikappades Riksförbund (DHR), Antidiskrimineringsbyrån i Stockholm, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Handikappombudsmannen (HO), Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL), Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HOMO), Krogkoll, Ungdomar mot rasism, Stockholms handelskammare, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR) och kommunstyrelsens integrationsberedning.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2007 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v) och Gertrud Brorsson (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Lundén-Welden m.fl. (m), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Gertrud Brorsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 juli 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Det är angeläget att diskriminering inte förekommer på stadens restauranger. Frågan är sedan länge uppmärksammas och ett aktivt arbete mot diskriminering pågår. Förvaltningen anser emellertid att det i första hand är en fråga för restaurangbranschen att utveckla ett system för "rättvisemärkning" av krogar. Det finns lagstiftning om diskriminering som alla ska följa. En "rättvisemärkning" skulle kunna få legitimitet om branschen själv utvecklar regelverket för denna utifrån gällande lagstiftning. Krögarna behöver själva vara överens om vikten av att införa en "rättvisemärkning" för att en sådan ska få någon verklig effekt.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Motionärerna tar upp ett angeläget och aktuellt ämne. Angeläget för att det är allvarligt att människor utsätts för den kränkning det innebär att utan sakliga skäl bli avvisad vid t.ex. restaurangbesök. Aktuellt i den meningen att vittnesbörd återkommande lämnas om krogar som diskriminerar gäster.

Stadsledningskontoret menar dock att staden redan med befintliga verktyg har möjlighet att markera sin uppfattning när det gäller förekomsten av diskriminering inom krogbranschen. I stadens riktlinjer för serveringstillstånd ställs krav på tillståndshavaren att följa gällande lagar mot diskriminering. Överträdelse kan leda till att tillståndet att servera alkohol dras in. Staden bidrar även på andra sätt i arbetet mot diskriminering, bl.a. genom STAD-utbildningen i ansvarsfull alkoholservice som pågått sedan 1995.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget med ett aktivt arbete mot diskriminering och att staden bidrar inom ramen för befintliga ramverk såsom riktlinjer och lagstiftning. De åtgärder motionärerna föreslår är, enligt kontorets uppfattning, snarare av den karaktären att de skulle drivas av branschens egna aktörer. Staden bör därför inte avsätta medel för detta.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2007 att arbeta för ett icke-diskriminerande och tolerant samhälle där alla människor ses som de individer de är, oavsett etnisk bakgrund, utseende, handikapp eller annan särskiljande yttre egenskap, tycker vi är oerhört viktigt. Att ingen skall behöva bli utsatt för diskriminering är något vi alla ställer oss bakom.

Samtidigt ser vi ingen anledning till att staden skall ta initiativ till en rättvisemärkning av det slag som Vänsterpartiet föreslår. Det kommer att medföra kostnader för staden och innebär ett byråkratiskt ingrepp i näringsidkarnas verksamhet, samtidigt som det är onödigt då det finns såväl andra offentliga myndigheter (domstolar, statliga ombudsmän) som enskilda organisationer som har som sin huvuduppgift att bevaka frågor av detta slag.

Vi ställer oss också frågande inför vem som skall göra bedömningen av vilka krogar som inte diskriminerar och hur detta skall gå till. Kommer alla krogar att få märkningen och den sedan tas bort från någon som visar sig diskriminera, eller kommer det införas någon form av ansökningsförfarande för att få märkningen? Vi undrar också hur många märkningar man skall ha, med tanke på att det i samhällsdebatten också har föreslagits märkningar med hänsyn till huruvida krogen sköter sin ekonomi, huruvida den betalar skatter och offentliga avgifter ordentligt, huruvida den har en god arbetsmiljö, huruvida den sköter renligheten enligt miljö- och hälsoskyddsbestämmelserna etc.

Att en krog kan visa att den är icke-diskriminerande borde kunna vara en konkurrensfördel på marknaden. Vi anser därför att en eventuell märkning av detta slag hellre bör skötas av restaurangbranschen själv.

Reservation anfördes av Berit Kruse m fl (s) och Tomas Melin (mp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Leif Larsson (v), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Inom stadsdelsförvaltningen pågår arbete kring diskriminering utifrån lokala förhållanden. Stadsdelen har sedan flera år genomgått en betydande befolkningsstrukturell förändring med en betydande inflyttning av människor från andra länder. Hittills har inga tecken på diskriminering på stadsdelens krogar förekommit, som förvaltningen

känner till. I Hässleby-Vällingby saknas krogar som kan jämföras med de ”innestäl-
len” i Stockholms centrala delar där problemen troligen är större. Det är viktigt att
frågan uppmärksammas och tas på största allvar. Rättvisemärkning kan vara en av
många vägar för staden att hålla frågan levande.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 septem-
ber 2007 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (s) och Yildiz Kafkas (mp),
bilaga 1.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september
2007 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen rör ett mycket angeläget ämne. Det är av stor vikt att staden aktivt arbe-
tar för att komma åt diskriminering på alla plan i samhället, med de redskap staden
förfogar över. När det gäller diskriminering på restauranger pågår ett aktivt arbete inom
staden.

Sedan 1995 fortgår STAD-utbildningen (STAD – Stockholm förebygger Alkohol-
och Drogproblem) i ansvarsfull alkoholservice. Utbildningen riktar sig främst till
serveringspersonal men även till krögare, vakter och annan restaurangpersonal. I ut-
bildningen ingår ett särskilt utbildningspass om diskriminering. Tillsynsutredningen,
en statlig utredning som ser över tillsynen inom socialtjänsten, har i sitt delbetänkande,
Ansvarsfull servering – fri från diskriminering, framhållit att det arbete som påbörjats
med STAD-modellen bör fortsätta.

Den 7 juni 2005 beslutade kommunfullmäktige om kompletterande riktlinjer för
serveringstillstånd. Kompletteringarna innebär bl.a. att tillståndshavaren åtar sig att se
till att överträdelser mot gällande lagar mot diskriminering inte förekommer inom den
egna verksamheten samt att tillståndshavaren är införstådd med att överträdelser kan
leda till indragning av tillståndet. Vidare innebär riktlinjerna att, där så är påkallat,
villkor meddelas för restauranger med serveringstid efter klockan 01.00 att tydliga och
väl synliga skyltar ska sättas upp vid entrén och ange för köande vilka insläppsregler
som gäller. En av anledningarna till detta krav är att tydliga skyltar kan göra det lättare
att bevisa diskriminering om regler som inte angivits på skylten används för att för-
hindra insläpp, eller om reglerna tillämpas på ett godtyckligt sätt. De nya riktlinjerna
är en tydlig markering från stadens sida att inga former av diskriminering accepteras
på stadens restauranger.

Staden har informerat polismyndigheten om de nya kompletterande riktlinjerna, vilket lett till att polismyndigheten ändrat sina rutiner vid anmälan om diskriminering. Vid en anmälan sänder polis numera personal till den aktuella restaurangen för att säkra bevisning. Tidigare togs anmälan upp utan säkring av bevis, vilket har gjort bevisläget mycket svårt.

När det gäller den specifika frågan om ”rättvisemärkning” av stadens krogar anser förvaltningen att det främst är en fråga för restaurangbranschen. Då diskriminering är ett lagbrott, där polis och åklagare har det yttersta ansvaret, anser förvaltningen inte att staden kan eller bör ta på sig ansvaret för att avgöra vilka krogar som lever upp till kriterierna för en ”rättvisemärkning”. Detta måste i stället bygga på ett samarbete mellan polismyndigheten och restaurangbranschen och initieras av restaurangbranschen själv, för att vinna legitimitet inom branschen. Via branschorganisationen SHR har etikprogram tidigare utarbetats för att arbeta med problemet på frivillig basis.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråds yttrande daterat den 26 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Idén om en rättvisemärkning är utmärkt och skulle säkert kunna påverka attityderna inte bara hos dem som driver krogverksamhet utan också hos allmänheten. Vi tillstyrker därför förslaget helhjärtat. Vi menar dock att en rättvisemärkning inte räcker för att motverka den allvarliga diskriminering som vissa krogar utövar. Därtill krävs hårdare tag, bl. a. ett tydligt lagstöd som gör diskriminering till en brottslig handling.

En svårighet blir att bedöma om och när diskriminering föreligger. För det krävs objektiva och lättförståeliga kriterier. Vi tillstyrker därför förslaget att stadsledningskontoret får i uppdrag att tillsammans med bl. a. företrädare för handikapprörelsen ta fram bedömningen. Också stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret måste givetvis medverka, eftersom den fysiska miljön är en viktig aspekt att beakta.

Stockholms handelskammare

Stockholms handelskammares remissvar daterat den 27 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Handelskammare uttalar sig i första hand om de konkreta krav som framförs i motionen, inte om de värderingar eller den bakgrundsbeskrivning som finns.

När det gäller frågan om att motarbeta diskriminering delar givetvis Handelskam-

maren uppfattningen att detta är en viktig uppgift. På samma sätt delar Handelskammaren uppfattningen att också andra brott mot lagar och regler är viktigt att motarbeta.

Det som Handelskammaren däremot är negativ till är att näringsidkare – i detta fall restauranger och nöjesetablissemang – särskilt ska kunna påvisa att man följer de olika lagar och regelsystem som redan finns.

En viktig grundtes är att allmänheten ska kunna utgå från att de som bedriver en viss verksamhet gör detta i enlighet med gällande lagar och regler. Samtidigt ska det finnas ett kontrollsystem som gör att de som inte följer reglerna uppmärksammas och, om så krävs, lagförs och bestraffas.

Om man genomför ett system som det som skissas i motionen så ökar både kostnader och byråkrati för näringsidkare som redan har alltför stora bördor. Målsättningen bör vara att minska denna typ, av från politiker och offentliga tjänstemän, påbjudna aktiviteter.

Stockholms Handelskammare föreslår därför att motionen inte ska föranleda någon åtgärd.

RFSL Stockholm

RFSL Stockholms remissyttrande har i huvudsak följande lydelse.

RFSL Stockholm har getts möjlighet att yttra sig över motion som rör rättvisemärkning av krogar som inte diskriminerar. RFSL Stockholm delar motionärens uppfattning om att diskriminering i samhället är ett djupt och utbrett problem. Trots insatser från samhällets sida och från organisationer och föreningar, kan vi fortfarande se tydliga exempel på diskriminering. När det gäller diskriminering på krogar tycks det främst handla om diskriminerande eller kränkande särbehandling i krogkön. De som diskriminerar är ofta ordningsvakter och anställd personal vid entré och garderob. RFSL Stockholm kan aldrig acceptera att diskriminering förekommer oavsett om det handlar om diskriminering på grund av kön, könsuttryck, sexuell läggning, könsidentitet, etnicitet, ålder, fysiska/psykiska funktionshinder, religionstillhörighet och eller politisk åskådning. Oavsett vad så anser RFSL Stockholm att samhällets alla delar måste ta krafttag mot detta växande problem!

RFSL Stockholm tycker att en rättvisemärkning är ett bra sätt att uppmuntra näringsidkare att faktiskt bli mer medvetna om hur diskrimineringen tar sig uttryck och vilka strategier som kan användas för att bryta de strukturer som skapar diskriminering; som ofta bottnar i fördomar, normativitet och okunskap. RFSL Stockholm menar att det är mer positivt att införa denna typ av certifiering av krogar istället för att bedriva polisiär verksamhet, vi tror att detta verkar i större skala. Näringsidkare skulle ju dessutom kunna utnyttja detta för positiv marknadsföring av sina tjänster. Vi ser positivt på krogar som inkluderar alla!

RFSL Stockholm förutsätter att vi som organisation får medverka vid utformning-

en av rättvisemärkningen samt i processen vid certifieringen av krogar. Vi besitter stor och bred kunskap kring diskriminering, hur den tar sig uttryck samt strategier för att motverka densamma. RFSL Stockholm medverkar gärna vid utbildningsinsatser för krögare och anställda.

RFSL Stockholm vill att ett antal kriterier ställs upp som krav för att en krog ska bli rättvisemärkt. Dessa kriterier kan vara:

- Att krögaren ska kunna visa upp aktuell mångfalds- och jämställdhetsplan
- Att krögaren ska ha en handlingsplan som beskriver vilka åtgärder som kommer att vidtas om diskriminering och eller kränkande särbehandling upptäcks

RFSL Stockholm ser också gärna att krögare bör arbeta för att de anställda, inklusive vakterna, ska ha HBT-kompetens, det vill säga grundläggande kunskap om homo- och bisexuellas, samt transpersoners (HBT-personers) livssituation och villkor, samt ha arbetat mot fördomsbildning och normativitet. Som ett led i arbetet med mångfaldsplaner bör även krögarna aktivt arbeta för att bredda sin personalsammansättning så att mångfalden återspeglas i densamma.

Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare

SHR:s remissyttrande daterat den 7 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt SHR:s uppfattning är det en självklarhet att diskriminering på restauranger – liksom överallt i samhället – ska motverkas och förebyggas. Det finns idag såväl civilrättslig som straffrättslig lagstiftning mot sådan diskriminering och bl a SHR arbetar på olika sätt aktivt med frågan.

Enligt motionen skulle restauranger som visar att de inte diskriminerar efter någon form av beslutsförfarande kunna erhålla en ”rättvisemärkning”. SHR anser att ett system där företag på olika sätt ska visa att de inte begår lagbrott eller fel för att få möjlighet att klassificeras som ”rättvisa” är oacceptabelt.

Tanken att genom ”rättvisemärkning” märka ut krogar som visar att de inte diskriminerar präglas enligt SHR:s uppfattning av cynism och en anmärkningsvärt negativ syn på restaurangbranschen. Den rimliga utgångspunkten är istället att krogar – liksom andra näringsidkare – efterlever gällande regelverk. I de fall då så inte sker ska naturligtvis de i lagstiftningen befintliga sanktionssystemen tillämpas.

Till ovanstående kommer att det är svårt att förstå hur det föreslagna systemet skulle fungera och administreras i praktiken. Det är sammantaget också oklart på vilket sätt en ”rättvisemärkning” som den föreslagna rent faktiskt skulle bidra till att motverka diskriminering.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v) och Gertrud Brorsson (mp) enligt följande

1. Socialtjänstnämnden bifaller som svar på remissen förslaget att staden i samverkan med intresseorganisationer tar fram ett förslag till Rättvisemärkning av krogar.
2. Därutöver framförs följande.

Självfallet måste en rättvisemärkning av krogarna uppfattas som något positivt av branschen själv, om den ska vara möjlig att genomföra och få de önskade effekterna. Vi menar dock att staden bör ta initiativ i den här frågan och inleda diskussioner med intresseorganisationerna, eftersom diskrimineringen är ett stort samhällsproblem. Intresset från krogarnas sida skulle kunna stimuleras om staden visar att man är villig att medverka i arbetet. Vi är övertygade om att en tydlig varudeklaration av krogarna både fungerar som god marknadsföring för den enskilde krogen och bidrar till bilden av Stockholm som en attraktiv, generös och öppen stad. Samtidigt kan en rättvisemärkning bidra till att minska diskrimineringen vilket sannolikt skulle gagna ordningen på krogarna och inte minst i krogköerna.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Lundén-Welden m.fl. (m) enligt följande

Det finns idag vetenskapliga studier som behandlar ämnena berusning och underåriga på krogen. Socialtjänstförvaltningen bör inom ramen för sin medverkan i STAD-samarbetet verka för att en vetenskaplig studie genomförs kring frågan om diskriminering på krogen. Detta för att få fram ett väl underbyggt underlag att utgå ifrån i vårt fortsatta arbete med att motverka och minska diskrimineringen på bland annat våra krogar.

Särskilt uttalande gjordes av Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) enligt följande

Under den förra mandatperioden bedrevs ett mycket omfattande anti-diskrimineringsarbete. Bland annat fattade 2005 kommunfullmäktige beslut om att samtliga verksamheter skulle tillämpa en antidiskrimineringsklausul vid upphandlingar av varor och tjänster. Klausulen gav staden rätt att häva avtal med entreprenörer som bryter mot gällande diskrimineringslagstiftning. Syftet var att markera att diskriminering inte accepteras och att säkerställa att skattemedel inte kommer företag och andra organisationer till del om de bryter mot diskrimineringslagstiftningen. Arbetet med att upprätta jämställdhets- och mångfaldsplaner utvidgades också till att gälla alla nämnder och

bolagsstyrelser i staden. Vi provade också att använda oss av SPRINT- modellen vid rekryteringar inom staden. SPRINT är en rekryteringsmetod som syftar till att rekrytera utan att diskriminera.

Frågan om krogdiskriminering är en viktig fråga att hantera och staden bör i exempelvis tillståndsärenden göra vad som är möjligt för att motverka diskriminering. Under förra mandatperioden skärptes därför villkoren för serveringstillstånden genom att krav började ställas på tillståndshavaren att inte diskriminera. Vi instämmer dock med förvaltningen att just ”rättvisemärkning” är lämpligare för branschen själv än för kommunen att utveckla.

Särskilt uttalande gjordes av Gertrud Brorsson (mp) enligt följande

Miljöpartiet har tidigare drivit frågan om kvalitetsmärkning av krogar, där frågan om diskriminering är en viktig del. Vi kan bara beklaga att nuvarande majoritet inte tycker att dessa frågor behöver en egen nämnd. Naturligtvis har dessa frågor fortfarande hög prioritet och en märkning av krogar underlättar för gästernas val och för kvalitetssäkring av kommunens ansvar gentemot att krogarna sköter sig. Denna typ av arbete har redan bedrivits med framgång bl.a. på flera håll i Danmark och i Kalmar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Berit Kruse m fl (s) och Tomas Melin (mp) enligt följande

1. Stadsdelsnämnden föreslår att rättvisemärkningen ska harmoniseras med FN:s handikappkonvention
2. Stadsdelsnämnden ställer sig i övrigt bakom förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar detta till Kommunstyrelsen som svar på remissen
3. Stadsdelsnämnden anför

Motionen handlar om en rättvis stad utan diskriminering och att alla människor ska respekteras utifrån sitt människovärde. Motionären vill att ett förslag till ”rättvisemärkning” av krogar tas fram.

Vi ställer oss bakom den goda idén men vill betona vikten av att en rättvisemärkning tydligt måste inkludera handikappaspekten. Restauranter som erhåller rättvisemärkning får inte diskriminera funktionshindrade kunder, ha otillgängliga lokaler eller diskriminera arbetssökande med funktionshinder.

Reservation anfördes av Leif Larsson (v) enligt följande

Bifall till den remitterade motionen

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Hans Enroth (v) enligt följande

Att bifalla motionen

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (s) och Yildiz Kafkas (mp) enligt följande

Motionen behandlar en angelägen fråga: hur kan diskriminering i stadens nattliv undvikas? Motionärerna föreslår att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med socialtjänstförvaltningen och berörda intresseorganisationer ta fram ett förslag till rättvisemärkning av krogar samt att avsätta medel i budget för kommande år för att införa denna rättvisemärkning. Tankegångarna bakom förslaget om ett system för rättvisemärkning anser vi vara både bra och angeläget. Dagens situation med godtycklig sortering i köer för insläpp på lokal är oacceptabel och inte förenlig med vår grundsyn om ett samhälle där alla skall behandlas på ett likvärdigt sätt. Vi anser dock att staden inte själv skall stå som ytterst ansvarig för vare sig framtagning av eller införande, förvaltning och utveckling av detta rättvisemärkningssystem. Staden skulle däremot kunna avsätta pengar i budget för att stimulera berörda intresseorganisationer att, i samverkan med socialtjänstförvaltningen, polisen och restaurangbranschen, ta fram ett rättvisemärkningssystem som sedan också kan förvaltas och utvecklas av involverade intresseorganisationer.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2007:3

2007:3

**Motion av Ann-Margarethe Livh och Jackie Nylander
(båda v) om "rättvisemärkning" av krogar som inte
diskriminerar**

Dnr 329-284/2007

Vänsterpartiet vill ha en rättvis huvudstad utan diskriminering där alla människor respekteras utifrån sitt människovärde. En huvudstad där behoven styr och inte härkomst, kön, sexuell identitet, ålder, funktionsnedsättning eller plånbok. Så är det inte i dagens Stockholm. Våra medborgare lever, bor och roar sig i skilda världar. Alla är inte välkomna på vissa krogar som många ungdomar vill komma in på. Rika stockholmare bor i populära områden som ofta är tydligt geografiskt avgränsade från stadsdelar där fattiga människor bor. Skillnaderna i boendet beror inte på ett fritt val, utan på ofrihet på grund av strukturella förhållanden i samhället. Det kallas segregation.

Ett av vänsterpartiets viktigaste politiska mål åren 2003 till 2006 när vi var med och styrde Stockholm var att bryta denna hårda segregation. Ett första steg för oss var att bromsa utvecklingen genom att skärpa stadens regler och omfördela resurser. Vi införde en anti-diskrimineringsklausul, eftersom skattepengar inte ska gå till företag som diskriminerar och staden inte ska köpa varor och tjänster av företag som diskriminerar. Vi införde nya riktlinjer för serveringstillstånd, eftersom krogägare som fällt för diskriminering inte ska få servera alkohol. Vi införde regler om att stadens nämnder och bolag inte ska anlita restauranger m.fl. näringsidkare som i sin verksamhet främjar köp av sexuella tjänster eller förmedlar pornografi.

Nu måste vi gå vidare och skapa flera skarpa förslag för att vända trenden, inte minst för att våra barn ska kunna växa upp med ett hopp om en rättvis stad. Låt oss ta itu med den diskriminering som drabbar många unga människor som vill roa sig i innerstaden, men som nekas inträde på vissa populära

krogar. Inte för att de är onyktra, utan för att de har fel hudfärg, fel kläder, fel utseende eller kanske en funktionsnedsättning som gör att de överhuvudtaget inte kan komma in i lokalen.

Det är vår skyldighet som politiker att inte lämna något oprövat i kampen mot diskriminering.

Vänsterpartiet anser att det behövs ändrade attityder, tuffare regler och hårdare kontroll men också bra förebilder för att få bort diskrimineringen på krogarna. Vi vill därför föreslå att staden inför en ”rättvisemärkning” av krogar som visar att de inte diskriminerar, vilket vi tror att alla seriösa krogägare och deras gäster skulle välkomna. Med en tydlig varudeklaration av krogarna ska både medborgare och turister på ett enkelt sätt kunna välja restauranger som välkomnar alla gäster! En ”rättvisemärkning” kan också fungera som god marknadsföring för krogarna och bidra till ändrade attityder.

I arbetet med att ta fram kriterier för en ”rättvisemärkning” kan exempelvis föreningen Krogkoll liksom DO, HSO, DHR och SRF, RFSL, SHR samt socialtjänstnämndens tillståndsenhet bidra med viktig kunskap. Stockholms stad har erfarenheter från miljödiplomering av företag som eventuellt kan tas tillvara i utformningen och organiseringen av en ”rättvisemärkning” av krogar. Ansökningsförfarande eller nomineringsförfarande, beslutsordning, giltighetstid, namn, symboler, kostnader etc. är exempel på frågor som behöver klarläggas i en utredning.

Med ”rättvisemärkta” krogar får Stockholm ökat anseende både nationellt och internationellt, vilket också kommer att bidra till målet om att bli världens mest tillgängliga huvudstad år 2010.

Vi föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar att

1. kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med socialtjänstförvaltningen och berörda intresseorganisationer ta fram ett förslag till ”rättvisemärkning” av krogar
2. kommunstyrelsen avsätter medel i budgeten för kommande år för att införa ”rättvisemärkning” av krogar i Stockholms stad.

Stockholm den 22 januari 2007

Ann-Margarethe Livh

Jackie Nylander